

Článek 6

Trestní řízení

Článek 6-1

Nezávislý soud

Nestranný soud

Role vojenského soudce – civilisty s právnickým vzděláním: *nedošlo k porušení*

Skutkový stav – Stěžovatel, člen Královského vojenského letectva (RAF), byl okresním vojenským soudem usvědčen z krádeže. Soud byl složen ze stálého předsedy, dvou nižších důstojníků a vojenského soudce (*judge advocate*). Předseda soudu ani další dva důstojníci neměli právníké vzdělání, avšak dostávali písemné pokyny s podrobnými instrukcemi, jak mají postupovat. Jako důstojníci vzdušných sil nadále podléhali hodnocení svých přímých nadřízených, v hodnotících zprávách se však o jejich soudcovské činnosti nic neuvádělo. Vojenský soudce, civilista s právnickým vzděláním, odpovídal za zajištění spravedlivého průběhu řízení a vydávání závazných rozhodnutí v právních a procesních otázkách. Porad soudu o rozsudku se neúčastnil a neměl hlasovací právo. Kontrolní orgán, který automaticky přezkoumává všechny rozsudky o vině a uložené tresty, stěžovatele informoval, že závěr o vině ani trest se nebude měnit. Stěžovatelovo odvolání k odvolacímu vojenskému soudu bylo zamítnuto.

Právní posouzení – článek 6 odst. 1: Ve věci *Findlay* Soud judikoval, že stěžovatelovy pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti vojenského soudu svolaného před nabytím účinnosti zákona o ozbrojených silách z roku 1996, byly objektivně oprávněné, přičemž hlavním důvodem ke znepokojení byla role „svolávajícího důstojníka“ v řízení. V pozdější věci *Morris* byl senát toho názoru, že zákon z roku 1996 tyto obavy do značné míry rozptýlil, že nezávislost vojenského soudu nebyla zpochybněna způsobem jmenování jeho členů a že důležitou zárukou byli stálý předseda a vojenský soudce. Nakonec však dospěl k závěru, že tyto záruky nebyly dostatečné pro vyloučení rizika vnějšího tlaku na ostatní členy soudu. Senát byl dále toho názoru, že role kontrolního orgánu porušovala zásadu, podle níž by závazné rozhodnutí soudu nemělo být měněno mimosoudním orgánem. V projednávané věci musel velký senát posoudit, zda existovaly pádné důvody odchýlit se od těchto závěrů, a to s ohledem na informace a materiály, které předtím v případě *Morris* nebyly Senátu předloženy.

(a) Soudy pro vojenskou službu (*service tribunals*): Ustanovení článku 6 neobsahují nic, co by v zásadě vylučovalo, aby soudy pro vojenskou službu rozhodovaly o trestních obviněních proti osobám ve služebním poměru. Vždy je třeba zodpovědět otázku, zda pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti konkrétního vojenského soudu mohou být objektivně odůvodněné.

(b) Nadřízený orgán, prokurátor a důstojník pověřený řízením soudu (*court administration officer*): Nadřízený orgán sice rozhoduje o tom, zda bude obvinění předloženo prokurátorovi, ten však rozhoduje o zahájení trestního stíhání. Nadřízený orgán nehraje v trestním stíhání žádnou další roli a není podstatné, zda má právníké vzdělání nebo zda je v linii velení vůči velícímu důstojníkovi obviněného. Prokurátor a jeho zaměstnanci mají

právníké vzdělání a rozhodnutí o zahájení trestního stíhání je učiněno na základě právních kritérií podobných těm, která se používají v civilní oblasti. Prokurátor je sice zároveň ředitelem právní služby RAF, ale je podřízený pouze generálnímu prokurátorovi a o jeho povinnostech coby prokurátora nejsou podávána služební hlášení. Mezi nadřízenými orgány a orgány žaloby navíc neexistuje vztah podřízenosti ani služební vztah. A konečně, důstojníci pověřeni řízením soudu jsou sice důstojníky RAF, avšak působí nezávisle na nadřízených orgánech či orgánech obžaloby, jejich úkoly jsou však převážně administrativní povahy a mají jen minimální diskreční pravomoc při výběru členů vojenského soudu. Z uvedeného vyplývá, že tvrzeními stěžovatele nebyly nijak zpochybněny závěry ve věci *Morris* ohledně účinného oddělení rolí obžaloby, svolavatele a soudce v řízení před vojenským soudem podle zákona z roku 1996.

(c) Členové vojenského soudu: (i) Vojenským soudcem byl civilista s právníkým vzděláním, jehož nezávislost stěžovatel nezpochybňoval; jeho přítomnost a klíčová role v soudním řízení představovala jednu z nejvýznamnějších záruk nezávislosti. (ii) Stálý předseda vojenského soudu byl vysoký důstojník, který tuto funkci vykonával na plný úvazek řadu let před odchodem do důchodu, a neměl reálnou šanci na další povýšení, což byl faktor svědčící spíše o jeho nezávislosti; navíc absence právníkého vzdělání jeho nezávislost nijak nesnižovala, neboť rozhodnutí vojenského soudce v právních otázkách byla závazná; skutečnost, že o něm byla vypracovávána hodnotící hlášení, sice vzbuzovala obavy, tato hlášení však nemohla obsahovat informace o soudcovské činnosti; a konečně, ačkoli to nebylo výslovně zaručeno, předseda soudu se v praxi nemusel o svou funkci obávat a k odvolání stálého předsedy nikdy předtím nedošlo. (iii) Pokud šlo o řadové členy soudu, *ad hoc* povaha jejich jmenování a jejich relativně nízká hodnota samy o sobě sice jejich nemusely ohrožovat jejich nezávislost, avšak tyto faktory zdůrazňovaly potřebu obzvláště přesvědčivých záruk proti možnému vnějšímu tlaku; ochrana, již představoval stálý předseda soudu a vojenský soudce, podmínky pro jmenování do funkce, povinnost členů soudu složit přísahu, právo obviněného vznést námitku vůči kterémukoli členovi soudu, neveřejnost porad soudu, pravidlo, podle kterého musel služebně nejmladší člen vyjádřit svůj názor jako první a také možnost trestního stíhání za bránění průchodu spravedlnosti, to vše představovalo v tomto ohledu významné záruky. Velký senát navíc shledal důvody odchýlit se od závěru senátu ve věci *Morris*, podle něhož tyto pojistky přeci jen nepostačovaly k vyloučení rizika vnějšího tlaku: zaprvé, co se týče absence právníkého vzdělání řádných členů, účast laických soudců jako taková není v rozporu s článkem 6 a vzhledem ke klíčové roli vojenského soudce absence právníkého vzdělání řádných členů nikterak nezpochybňovala jejich nezávislost; zadruhé, písemné pokyny, které obsahovaly ucelené informace o povaze a mezích rolí jednotlivých členů soudu, poskytovaly další záruku, o níž neměl Senát informace; zatřetí, bylo upřesněno, že o soudcovské činnosti řádných členů nemohla být podávána hlášení; ostatně zákaz sdělovat informace o projevených názorech nebo způsobu hlasování podáváníí takovýchto hlášení prakticky znemožňoval.

(d) Kontrolní orgán: Soud vyjádřil znepokojení nad skutečností, že mimosoudní orgán je oprávněn zasahovat do soudních rozhodnutí, avšak podotkl, že konečné rozhodnutí vždy spočívalo na soudním orgánu, odvolacím vojenském soudu. V světle okolností daného případu role tohoto kontrolního orgánu nenarušila zásadu, že závazné rozhodnutí soudu by nemělo být měněno mimosoudním orgánem.

Ze všech těchto okolností vyplývá, že stěžovatelovy pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti vojenského soudu nebyly objektivně odůvodněné.

Závěr: nedošlo k porušení (jednomyslně).